

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Tekniikan museon näkemyksen mukaan kulttuuriperintötyön strategisen suunnan ja yhteisen tahtotilan rakentuminen vaatii yhteistyötä ja kykyä tehdä ratkaisuja yhdessä eri toimijoiden kanssa ja yli organisaatorajojen. Strategia vahvistaa kulttuuriperintötoimijoiden valmiuksia sekä edistää kulttuuriperinnön vaikuttavuutta, joka perustuu siihen, että kulttuuriperinnön asema tunnustetaan ja tunnistetaan merkittäväksi osaksi kestävästä tulevaisuudesta. Tämä on erinomainen lähtökohta strategiatyölle ja toimenpiteiden suunnittelulle. Strategian tavoitteisiin on valittu onnistuneesti museoalaa valtakunnallisesti ja globaalisti koskettavia keskeisiä teemoja, joihin tarttumisen tarve strategiakaudella on ilmeinen.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Tekniikan museo on kulttuuriperintötoimija, jonka tehtävä valtakunnallisena vastuumuseona on edistää museotoimintaa erikoisalallaan. Toimialaksi on määritelty tekniikan ala, Suomen teollisuuden ja tekniikan alan osaaminen ja innovaatiot. Koemme, että aiheisiin keskeisesti liittyvä kulttuuriperintö, teknologiaperintö ja teollinen kulttuuriperintö, rajautuu strategiaehdotuksessa määrittelyjen ulkopuolelle. Näkemyksemme on, että ymmärrys ja keskustelu suomalaisesta kulttuuriperinnöstä jää vaillinaiseksi, jos siitä puuttuu teknologia ja teollisuus, sekä niihin liittyvä osaaminen, kehittäminen, työ ja tuotanto.

Tekniikan museo pitää tärkeänä myös aineettoman teollisen perinnön merkityksen tunnistamista. Teollisuusperintöseura ry määrittelee seuraavasti: "Teollisuusperintö määritellään usein teollisuuden ja teknologian historian fyysisten todistuskappaleiden tai jäännösten kautta. Fokus on rakennuksissa, teollisissa ympäristöissä, tuotteissa ja työvälineissä, työväenhistoriassa, tutkimuksen kohteena materiaallinen kulttuuri. Teollista perintöä voidaan tarkastella myös laajemmassa perspektiivissä perinteen tutkimuksen kautta; tiedon historia, ammatillisuuden ja osaamisen kehittyminen. Teollinen perintö syntyy aina tietotaidon ja innovaatioiden kautta. Aineettoman teollisuusperinnön ytimessä on tietotaidon kehittyminen, levittyminen sekä kansallisesti ja

kansainvälisesti koulutuksen ja ammattilaisten liikkuvuuden avulla.” (lähde: www.teops.fi, Kohti aineetonta teollista perintöä -blogikirjoitus)

Kommenttinne lukuun 5.1

Kiitämme osallisuuden ja moniäänisyyden korostamista, sekä esimerkiksi nykydokumentoinnin mainitsemista museon keskeisenä tehtävänä (s.26). Näemme tärkeänä vahvistaa moniäänisyyttä niin tallennusaiheiden valinnassa kuin projektien toteuttamisessa. Jaamme strategiaehdotukseen kirjatun näkemyksen siitä, että digitaaliset työkalut lisäävät yhteisöjen ja yksilöiden osallisuuden mahdollisuuksia kulttuuriperintötyössä. Tuottamisen, käyttämisen ja jaettavuuden rinnalla on kuitenkin kiinnitettävä huomiota myös digitaalisen ja muun pitkäaikaissäilyttämisen laadukkuuteen ja ratkaisujen kestävyteen. Toimenpidelinjauksiin kirjattu ”Digitaalisella tallentamisella ja teknologisilla valinnoilla varmistetaan kulttuuriperintötiedon pitkäaikainen säilyminen” on tärkeä tavoite, mutta edellyttää toteutuakseen konkreettisia keinoja ja resursseja.

Kommenttinne lukuun 5.2

Ehdotamme täydennystä tavoitteeseen ”Kulttuuriympäristöjä käytetään ja hoidetaan kestävällä tavalla” (s.32-33). Pidämme erittäin tärkeänä teollisuusperinnön mainitsemista ja käsitteen avaamista rakennettujen ympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen yhteydessä. Määritelmiä on saatavilla esimerkiksi Teollisuusperintöseura ry:n verkkosivuilla ja julkaisuissa.

Luku painottuu kulttuuriperintöaineistoista ammennettaviin ratkaisuihin ja kulttuuriperintötoimijoilta odotettavaan tukeen ilmastotyössä. Näkemyksemme mukaan niiden lisäksi on parannettava valmiuksia yhteisen kulttuuriperinnön suojeluun kestävyyskriisin ja ilmastonmuutoksen aikana. Näemme tärkeänä, että kulttuuriperintöalalle luodaan uusia mittareita, jotka ilmaisevat toiminnan ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä.

Kommenttinne lukuun 5.3

Luvussa on erinomaisia huomioita osaamisen kehittämisen ja hyödyntämisen tarpeista. Näkemyksemme mukaan on myös tärkeää huolehtia ns. museoaineiden opetuksen ja tutkimuksen turvaamisesta yliopistoissa ja korkeakouluissa ja huolehtia niiden painoarvosta suhteessa museoiden tehtäviin. Tekniikan museon kokee tärkeäksi vahvistaa teknologiakasvatuksen ja tiedepääoman asemaa ja merkitystä osana kulttuuriperintötyötä.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kohdassa 5.4 (s. 43-44) käsitellään yrityssektorin osallisuuden vahvistamisen tarvetta osana kulttuuriperinnön suojelua. Näemme yhteiskuntavastuun vahvistamisen tärkeänä tavoitteena niin yleisellä tasolla kuin yritysten vastuuna oman kulttuuriperintönsä vaalimisesta. Tämä koskee yritysten tuottamaa ja niiden perimää aineellista ja aineetonta teknologiaperintöä, sekä kykyä tunnistaa edellä mainitut nykyistä vahvemmin osaksi kulttuuriperintöä. Tavoitteen toteutuminen kaipaa tuekseen lisää konkretiaa toimenpide-ehdotuksissa.

Kohta 5.4, s.46: "Digitaaliset sisällöt ovat moninaisesti hyödynnettävissä. Kulttuuriperintöalan toimijoiden hallinnoiman tekijänoikeuden alaisen materiaalin laajempi hyödyntäminen lisää tekijöille kanavoituvia tuloja. Yhteistyössä taiteilijoiden ja heitä edustavien järjestöjen kanssa on mahdollista edelleen kehittää järjestelmiä, jotka lisäävät taiteen saatavuutta kaikille käyttäjille ja samalla turvaavat tekijöille asianmukaiset korvaukset teosten käytöstä. Samaan aikaan tulee kehittää kulttuuriperintötoimijoiden digitaalisia liiketoimintamalleja ja lisätä toimijoiden tulonmuodostusta digitaalisten palveluiden avulla." Käsiteltäessä tulonmuodostusta ja valmiuksia asettaa taidetta ja kulttuuriperintöaineistoa moninaisesti (digitaalisesti) hyödynnettäväksi, tekijänoikeuskorvauksien rinnalla on tarkasteltava tietosuojakysymyksiä ja eettisiä аспекteja. Lisäksi tarvitaan valmiuksia tarkastella kriittisesti yhteistyökumppaneiden tulonmuodostukseen liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi valittaessa digitaalisten palvelujen tuottajia kaupallisten toimijoiden joukosta.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

-

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Tarkennusehdotus luvun kolme, s. 16 kuvataan tietolaatikoihin: lisäys alueellisista vastuumuseoista ja valtakunnallisista vastuumuseoista auttaisi jäsentämään museokentän rakennetta.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Pidämme strategiaa konkreetisoivia lyhyemmän aikavälin toimeenpanosuunnitelmia ehdottoman tärkeinä. Toimeenpanosuunnitelmassa on tärkeää osoittaa myös resurssit, joiden avulla alan kulttuuriperintötoimijoiden, mukaan lukien yhteisöt ja yksilöt, on yhteistyössä mahdollista saavuttaa asetetut tavoitteet.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Valtakunnallisena vastuumuseona Tekniikan museo kokee tehtäväkseen osallistua toimenpiteiden suunnitteluun ja toimeenpanoon, koska toteutus vaikuttaa koko museoalan toimintaedellytyksiin ja resursointiin.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

-

Västi Emilia

Tekniikan museo - Tiina Jantunen, Riina Linna, Emilia Västi